

The Philosophers/ After the Dark. Rar ai ocazia să vezi un film aproape bun în construcția lui ideatică și în realizarea lui, ceva ieșit din comun prin jocul cu părerile, sentimentele, relațiile, deciziile umane. Subiectul este salvarea de la extincție a speciei umane în cazul unui holocaust nuclear… păstrarea biodiversității umane. Premiera în 2013, apoi lansat în 2014. Desigur, nu tuturor le place stilul, și nu mă miră asta… la ce diversitate are fauna-umană, de la bucătărese la pasionați de horror sau de acțiune. Un liceu internațional, înainte de absolvire, ultima oră de filosofie – o dezbatere dinamică, despre diferite aspecte de logică, moralitate, situații dure în care ești constrâns să iei decizii rapide în realități dilematice de viață și de moarte. Profesorul tânăr, genial și destul de extrem-distant… le propune o joacă elevilor, un fel de exercițiu psihologico-filosofic apt să îi pregătească pentru duritatea vieții; trebuie să privească față în față situații de limită, din care unii elevi au tendința să se retragă… dar apoi rămân totuși; datele problemei sunt: un atac atomic – apocalipsă nucleară aflată în derulare, din fața căruia au șansa să se retragă în buncărul subteran echipat perfect și care asigură supraviețuirea pe un an… pentru 10 persoane… în timp ce ei sunt cam de două ori mai mulți. Ideea este că ar exista răspândite la nivelul planetei mai multe astfel de bunkăre, în care să fie adăpostite mici grupuri umane care să treacă de cea mai dificilă perioadă de după bombardamente… iar apoi ele să intre în contact și să refacă omenirea… Scopul este supraviețuirea… salvarea de la extincție a speciei umane. În joc, fiecare trage un bilet pe care se află datele lui produse de hazard/ sau nu (agricultor, zoolog, cântăreață de operă, tâmplar, inginer, medic, politician, om de serviciu șamd). Care sunt caracteristicile necesare pentru a avea valoare mare în grupul de aleși care să supraviețuiască? Care tipuri de om sunt cele care pot să fie lăsate în afara celor selectați? Cum este să îl lași afară, atunci când asta înseamnă evident moartea lui… iar dacă îl lași să intre cu tine, resursele se vor epuiza repede… și asta va însemna moartea tuturor… În prima variantă a exercițiului, profesorul îi ucide pe cei care nu au loc să intre în buncăr, pentru a nu îi lăsa să se chinuie și să moară iradiați (susține că ei au cerut să îi omoare)… iar cei care intră în buncăr decid să îl lase pe el afară (doar că nu știau că el are codul de ieșire). Cum este să vezi că ai decis să îl lași afară, hoitul lui se descompune în fața geamului securizat… iar tu nu mai poți să ieși din buncăr… și vine momentul când este consumată ultima porție de hrană… În primul experiment, neavând codul de ieșire din buncăr, la terminarea proviziilor se sinucid în masă.

Experimentul mental colectiv este derulat de mai multe ori, cu variate combinații de aleși pe baza datelor mai mult sau mai puțin detaliate… Când agricultorul este nu doar agricultor dar mai este și homosexual, mai este ales să intre în grup. Când medicul este nu doar medic ci și potențial contaminat cu ebola? Când dealer-ul de vinuri are un IQ de 200? Când electricianul

are o boală incurabilă? Apar situații mai complexe, pe baza datelor mai multe, în care alegerea este mai puțin ușoară. Vânzătorul de înghețată este mai puțin om decât cel cu doctorat în chimie? În contextul unor resurse limitate/ finite, cum se poate face un grup care să aibă șansa de a supraviețui dezastrului… și a pune bazele unei noi civilizații? Se ia om cu om sub analiză, pentru a vedea ce aduce în genofondul noii populații, ce capacități are ca persoană pentru a ajuta supraviețuirea grupului și ce riscuri reprezintă pentru grup (posibila contaminare cu ebola spre exemplu). Cum se poate decide valoarea individului uman pe baza unor date sumare, superficiale (cu toate că exact asta se derulează în viața-reală)? La o a doua rulare a experimentului mental, se ajunge la nevoia de a avea copii – urmași, iar din cauza stresului din bunkăr nicio o fată nu rămâne gravidă cu perechea aleasă… încât profesorul propune-forțat să existe relații fiecare cu fiecare.. din care iese un conflict care subminează supraviețuirea grupului. Până unde pot să fie împinse deciziile pe baze raționale, pentru maximizarea șanselor de supraviețuire… și unde există bariere non-raționale ale căror atingere înseamnă un risc prea mare? Încă un eșec.

O ulterioară re-rulare a experimentului mental ajunge la supraviețuirea grupului în varianta care nu se baza atât de mult pe capacități tehnice, ci avea o componență mai artistică, mai filosofică… mai lejeră, mai umană ai putea zice. Cu teatru, și joc de cărți, muzică și lejeritate mai mare…

Filmul nu are prea multe efecte speciale, dar este exact destul cât se vede și se aude (dacă ai un home cinema) modul în care orizontul este dominat de ciupercile exploziilor atomice care huruie una după alta… modul în care suflul uneia dintre explozii ia pe sus Land Rover-ul cu care încearcă să se îndepărteze o parte a grupului șamd. Aceste abordări cu bombardamente atomice au fost deja testate live de către oameni americani asupra altor oameni japonezi… dar se poate spera oarecum optimist că ele vor rămâne de acum încolo doar în filme… mai ales că dacă ar ajunge utilizată “capacitatea instalată”, nu ar rămâne piatră pe piatră pe această măruntă planetă.

Amestecarea aspectelor de raționalitate cu cele sentimentale… a diferitelor caractere, derularea repetată a experimentului mental cu situația dură de limită, interesantă abordare. Apocalipsa nucleară este doar un pretext, o situație imaginară – pentru a pune omul în contextul în care trebuie să aleagă… Întrepătrunderea planurilor din 1. exercițiul derulat în grup, cu 2. realitățile relației profesorului cu cea mai deșteaptă fată din clasă, tendința de a îi manipula – pe ea și pe actualul ei prieten – în cadrul jocului, apoi rămânerea profesorului în stare confuză undeva pe la marginea sinuciderii… unde tot la fel ca în exercițiu, există mai multe variante. Un film undeva pe la mijlocul distanței dintre cele cu Piedone și cele ale lui Tarkovsky, cred că merită văzut…

107 minute.

AUTOR © dr. Peter Lengyel

PS. Cred că rularea unor astfel de experimente mentale este nu doar o distracție-amuzantă în lumea cotidianului-banal, ci o modalitate reală de a percepe cam care este miza unora dintre acțiunile umane. Dacă este bine realizat, un astfel de film poate avea efecte benefice de 1 milion de ori mai semnificative decât oricâte pliante de doi bani făcute cu ceva sloganuri jalnice despre stoparea proliferării nucleare, scoase de careva structură neguvernamentală, guvernamentală sau interguvernamentală retardată.

SURSA:
Peter Lengyel Blog